

El museu del futur

La crisi obre un debat sobre la nova etapa del museu i la redifinició del seu model; parlen artistes i comissaris

MACBA

Quin museu volem?

TERESA SESÉ
 JOSEP MASSOT
 Barcelona

La tempesta desencadenada al Macba per la cancel·lació, posteriorment rectificada, de l'exposició *La bèstia i el sobirà*, en què apareixia la figura del rei Joan Carles, va tenir el seu moment més àlgid dilluns passat amb l'acomiadament dels dos comissaris i la dimissió del director. Però la crisi ha suscitat també un intens debat entorn del mateix model de museu i sobre les oportunitats i perills que planen sobre aquesta nova etapa. *La Vanguardia* ha preguntat a artistes i comissaris com hauria de ser el Macba del futur. Aquestes són les seves respostes.

JOAN FONTCUBERTA, FOTÒGRAF
 "Una programació plural antiautoritària i antilietista"

Cal resoldre dues qüestions que freqüentment s'encavalquen i es confonen. D'una banda, tenim la crisi del museu com a institució. Des de fa temps es parla del museu en runes, i caldria veure si aquestes runes són reversibles. Quin sentit ha de tenir avui un museu d'art contemporani? No són *museu i contemporani* termes contradictoris? Què pot aportar el museu a la societat en l'era digital? La segona qüestió és la crisi concreta del Macba, les seves disfuncions aquí i ara i el llast de moltes de les circumstàncies del seu part. Més enllà del que s'ha aconseguit, que és molt, el Macba ha d'aclarir millor política i científicament la seva comesa i la seva inserció en un pla general d'infraestructures culturals. Ha de fer més pedagogia. Ha de recuperar públics locals. S'ha d'implantar més en la comunitat artística catalana. Ha de superar la temptació del despotisme il·lus-

trat. Ha de desenvolupar una programació de manera anti-autoritària, antilietista i plural. Com a entitat pública, ha de ser conscient del servei de qui està, a qui dirigeix els seus esforços i per què.

JULIO VAQUERO, ARTISTA
 "Mostrar els diferents llenguatges i tendències"

El futur museu hauria de mostrar obertament els diferents llenguatges i tendències actuals, explicant-los de manera integradora. Com és possible que no hi hagi al Macba ni una sola obra important de Cecily Brown, Julie Mehretu o Jenny Saville, per exemple? La segona consideració és que s'hauria d'insistir en la presència de peces veritablement importants i poderoses en la col·lecció, que vertebressin el seu nucli central, recentment enriquida per les obres de la Fundació La Caixa però encara fragmentada i amb massa obres d'escàs interès.

JORGE RIBALTA, FOTÒGRAF I COMISSARI
 "No ha de trencar amb el llegat impagable de Manolo Borja"

Més que com hauria de ser, crec que cal exposar com no hauria de ser. D'entrada, no hauria de trencar amb el llegat impagable de Manolo Borja, amb un treball exemplar que aquesta ciutat ha de reconèixer explícitament d'una vegada i deixar de menysprear. Un model de museu basat en un discurs original de lectura de la modernitat des de la perifèria, però sense localismes ni hagiografia identitària. Crec que aquesta també seria l'ocasió per a una refundació del museu i replantejar la composició del consorci per donar cabuda a sectors de la societat que no es limitin al gran empresariat. Caldria crear algun tipus de consell ciutadà en els òrgans de govern del museu, i

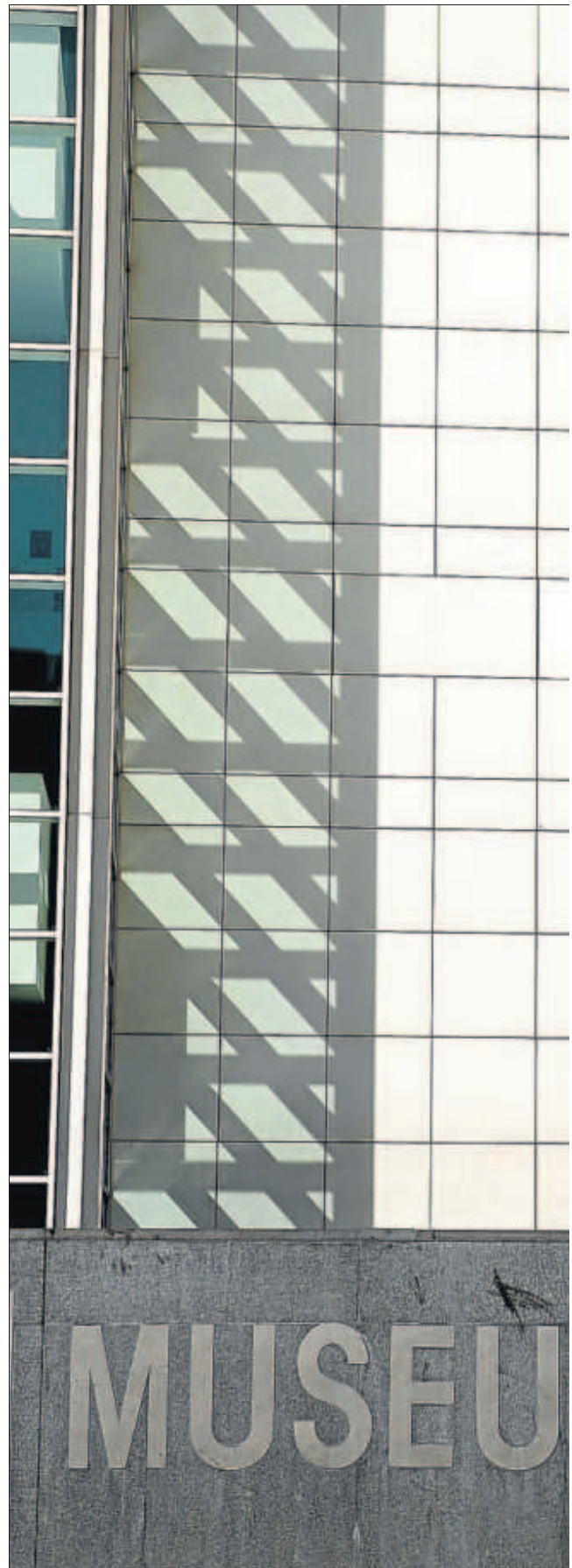
a partir d'allà dotar d'un bon equip directiu, amb capacitat de treball i interlocució internacional, i que no sigui una representació clientelar i parroquial de la petita casta pseudocultural local. Veig risc d'una involució o contrareforma en el futur del museu, i caldria evitar-ho.

LAURA TERRÉ, HISTORIADORA DE LA FOTOGRAFIA
 "Més preocupat per la creació que pel patrimoni"

Ah... però podem somiar un nou Macba? Doncs, decididament, en la seva gestió no haurien d'intervenir els polítics. El museu així podria revisar la política des de l'art. Hauria de transformar el seu accés al públic i obrir-se a aquesta plaça que vibra amb els joves que juguen o s'aturen a xerrar, però que mai no hi entren. Un museu més preocupat per la creació que pel patrimoni, que no estableixi categories entre les arts –per cert, per què no hi ha fotografia al Macba?–. Podem somiar un Macba ple de gent, com hem experimentat a la Tate o el Pompidou? Un Macba sortint als titulars de la premsa per la seva programació i no per la patètica impotència d'un director que no pot lluitar contra un consorci llastat pels interessos polítics? Da capo.

FREDERIC AMAT, ARTISTA
 "La seva vocació no ha de ser complaure tothom"

Gairebé vint anys més tard, subscriu una cosa que vaig anotar l'any 1997 com a reflexió davant l'esdevenir del Macba: "Si un museu d'art contemporani no inventa el seu discurs i no fomenta la crítica, perd el millor de la seva aventura", i convé insistir que la seva vocació "no ha de ser complaure tothom, sinó convertir-se en un espai d'alteració intel·lectual i de coneixement. No hauria de ser el museu d'art contempo-

rani un aparador d'aparences, sinó d'enigmàtiques presències". A la fi, i una vegada per sempre, evitar la intenció de domesticar l'aventura creativa per aconseguir ser mes vidents que evidents. No un anar cap aquí o cap allà, sinó cap endins. Taula rasa i reiniciar.

IGNASI ABALLÍ, ARTISTA
"Un director amb plenes competències"

És evident que no es pot tornar a produir una situació tan lamentable com la que hem viscut aquests últims dies. El nou director ha de tenir plenes competències per desenvolupar el seu programa, formar un equip de la seva confiança amb el qual pugui discutir i valorar totes les decisions i no ser sotmès a pressions per part de persones o grups externs. Seria interessant valorar la possibilitat d'entrada de professionals del món de l'art al Patronat. També s'hauria de reconsiderar la situació dels dos comissaris destituïts, ja que, segons la meua opinió i per les informacions que tinc, han fet correctament la seva feina.

EULÀLIA VALLDOSERA, ARTISTA
"Ha de mirar més enllà de la seva funció de banc d'obres"

El que espero de qualsevol museu que visito és que respongui a un teixit local participatiu que, des d'una visió global, m'ajudi a interrogar-me sobre el present, a conèixer el territori on s'ubica, que proposi i exposi línies d'investigació de llarg recorregut que ajudin a pensar i formar un arxiu de coneixement que miri més enllà de la seva clàssica funció de banc d'obres, i que sigui un agent actiu en la construcció d'un nou sentir polític. El patronat hauria de ser un ens viu i inclusiu, format pels agents que participem en el fet cultural: artistes, investigadors, historiadors, productors, representants i agents que hi aportin la seva perspectiva. Hi ha una evident falta de comunicació dins del teixit institucional local rere una definició d'objectius que diferencii els seus programes expositius. Hi ha exposicions i debats que tenen lloc fora del museu que s'haurien d'haver desenvolupat al museu, i hi ha propostes del Macba que podrien tenir lloc en qualsevol altra institució, ja que responen a un criteri més de Kunsthalle que de museu tal com l'intento definir.

MARTÍ MANEM, COMISSARI DEL PAVELLÓ ESPANYOL A LA BIENNAL DE VENÈCIA
"Recuperar el temps passat"

Hauria de recuperar el temps perdut per tornar a ser el que ha de ser un museu de primer ordre: un lloc que defineixi una manera de veure les coses, que defineixi un vocabulari i que tingui una posició crítica davant la història. Un lloc que no serveixi per aconseguir un context local d'una ma-

nera amable, sinó que li ofereixi complexitat i resulti un repte conceptual i intel·lectual, per facilitar també així una situació madura. Sense por. El Macba havia estat un referent a escala internacional. És una pena i és vergonyant tot el que ha passat, però no és cap sorpresa: parlem d'un museu que ha vist caure els seus conservadors caps d'una manera surrealista. Meschede, Martínez, Guerra i, ara, Roma. L'herència anterior ha permès que la màquina continués en marxa, però ara mateix no sé si hi ha gaire marge.

JOAN PERE VILADECANS, ARTISTA
"Ha de deixar de ser excoent"

Hauria de deixar de ser excoent i no basar la seva programació exclusivament, com ha estat fent, en l'antisistema artístic, en la contestació i en l'argumentació política. Tot això és més propi d'una institució de sèrie B. D'un agítprop unidireccional proper a l'elit i la *pijocultura*. És el que passa per intentar ser modern més que contemporani, que porta a la frivolitat i a la moda banal. S'han perdut massa anys en què el Macba ha estat d'esquena a la ciutadania i a la creació contemporània de la ciutat que porta el seu nom, així com d'un país creatiu però desolat per la falta d'atenció, d'espais i per l'autisme dels gestors culturals. El museu és una institució pública, i com a tal ha de dialogar, projectar i interrelacionar tendències, expressions i pensament. I ser un espai obert, plural i multidisciplinari. I, com que l'art contemporani no és un assumpte fàcil, l'haurà d'explicar i oferir possibilitats de reflexió, crítica i raonament a la ciutadania. O sigui: pedagogia.

XAVIER ANTICH, PROFESSOR DE TEORIA DE L'ART (UDG)
"Que torni a ser el que, en realitat, ja ha estat"

El Macba és l'única institució cultural de l'Estat de què es pot dir que el millor que se'n pot esperar és que torni a ser el que, en realitat, ja ha estat durant molts anys: un centre de referència internacional, un espai de producció de coneixement, l'avantguarda del model de museu com a servei públic i una instància crítica capaç de donar forma i visibilitat a les tensions i problemes de la societat a la qual es dirigeix. De cap manera la situació actual pot servir com a excusa per desmantellar el model Macba. Té, això sí, dos problemes greus pendents de resoldre: un, la governança, que projecta actualment dubtes raonables sobre l'autonomia del museu respecte al poder polític, i que ha de ser corregida en els equilibris interns de l'òrgan rector del museu, per garantir, a més a més, la presència de professionals qualificats. I dos, la recuperació de la seva capacitat de maniobra econòmica.

Debat sobre el Macba del futur

Els artistes reclamen un museu més obert i integrador

>> VE DE LA PÀGINA ANTERIOR

DORA GARCÍA, ARTISTA
 "Que es deixi de tractar la cultura com a propaganda"

Fa gairebé cinc anys que visc en aquesta ciutat, vaig venir per error, l'error del Canòdrom. En aquest temps, una catàstrofe com aquesta es veia venir: he vist treballar, dimitir o ser acomiadats (i acomiadats de manera vergonyosa) cinc comissaris, tots professionals extraordinaris i persones intel·ligentíssimes. Com vull que sigui el nou Macba? Vull que tingui un patronat completament nou, en què els polítics tinguin veu però no vot, vull que es respecti la feina dels professionals, que els artistes siguin tractats amb respecte i que se'ls deixi treballar en llibertat, que es reconegui la gran tasca dels treballadors del Macba, gràcies als quals el museu encara sembla un museu. Vull que cessin immediatament les ingerències polítiques, que es deixi de tractar la cultura com a propaganda. El director/a no és rellevant. N'hi ha prou que sigui per-

museu en el qual s'exposa alhora Boltanski i la figuració local. Es va escollir una línia i les crítiques que se li facin han de ser sobre la manera de mostrar-la i el seu èxit a col·locar-se en aquest ens vaporós anomenat escena internacional. Seria desitjable que la crisi reordeni l'organigrama del Macba, i que el consorci funcioni més d'acord amb la importància de cada membre. Si l'Ajuntament vol que sigui el museu on s'exposa el que no cap al MNAC, que treballi.

ROSA PERA, COMISSÀRIA
 "Obert, més visible i àgil, i transparent en la gestió"

El Macba ha de ser conegut per les seves produccions i presentacions, no pels seus desajusts interns; el conjunt de l'equip ha d'estar cohesionat i implicat, i ha de ser eficaç i versàtil. El museu ha de treballar per ser reconeixible i reconegut perquè desenvolupa un programa singular, pensat per donar servei als usuaris, residents i visitants que formen públics diversos; ha d'interpel·lar-los i estimular la seva cu-

també per veure el rumb que hauria pres amb Valentín Roma i Paul B. Preciado. Crec que ens haurien pogut donar grates sorpreses.

JOAN M. MINGUET BATLLORI, PRESIDENT DE L'ASSOCIACIÓ DE CRÍTIQS D'ART

"El problema és estructural"

Seria il·lús pensar que el nou Macba pot aixecar-se sense més ni més sobre les cendres del que ha passat recentment. O no tan recentment: algú pot pensar que és casualitat que dels quatre directores que ha tingut el museu, tres hagin abandonat la institució de manera abrupta? Crec que el problema és estructural, amb una nul·la presència del món acadèmic i del teixit cultural en les decisions... El nou director hauria de sorgir d'un programa consensuat, no només per empresaris i polítics, sinó amb la intervenció dels veritables protagonistes: els artistes, els teòrics, els museòlegs, els crítics... On s'és vist que un equipament tan important només sigui controlat per la política o, com diu el filòsof Rancière, la policia?

FRANCESC TORRES

"No s'ha de confondre amb una kunsthalle"

Cal no confondre un museu amb una Kunsthalle, i el Macba ha estat més Kunsthalle que museu. Un museu seriós és una institució acadèmica per sobre de tot, i la seva primera prioritat és col·leccionar. Un museu és la seva col·lecció, i el Macba mai no ha tingut prou diners per col·leccionar de debò. En segon lloc, hi ha hagut sempre massa intervenció política, en general. Amb els "models", sembla que hàgim d'inventar la roda cada cop: quan n'acaba un (MNAC) i en comença un altre (Macba), per exemple. Al Metropolitan s'accepta la mar de bé que puguis veure des d'una mòmia egípcia fins a un Pollock passant pel barroc espanyol sense sortir al carrer. Em semblaria una bona idea integrar orgànicament el MNAC i el Macba; no són tan grans... Sobre la implicació dels polítics i del sector privat, no hi tinc problema, en principi, sempre que s'aclareixin els paràmetres del seu paper. En el terreny de la cultura, el que paga no ha de manar.

BERNARDÍ ROIG, ARTISTA

"En tensió amb la seva contemporaneïtat"

El que no volem és un Macba covard i que sigui un model de censura, que no assumeixi el compromís amb els artistes i els comissaris i s'espanti amb tanta facilitat. Un museu ha d'estar sempre en tensió amb la seva contemporaneïtat i amb la ciutat, i per descomptat en permanent risc per poder acollir la qualitat de les propostes més extremes i radicals. Ha de ser porós, permeable i penetrable per les friccions que provoca la producció cultural amb el lloc que l'acull. Ha de ser emancipat i independent. No ens serveix un museu d'art que simplement decori la ciutat.●

Façana del Macba, amb els cartells de les exposicions actuals

JORDI PLAY

sona assenyada, respectuosa i culta.

DANIEL G. ANDÚJAR, ARTISTA
 "Hi ha una elevada dependència dels poders polítics"

L'elevada dependència del Macba respecte als poders polítics i al patronat de la Fundació Macba implica que el disseny de la seva programació i la seva gestió puguin estar mediatitzats. La col·lecció escapa de la direcció artística de la institució i la seva inversió en nous fons és escassa. Això pot considerar-se un abandó públic amb relació a la configuració patrimonial dels fons públics d'art contemporani. Si no volem estar subjectes a l'èxit i a la perícia personal d'alguns projectes fortuïts o puntuals haurem de corregir aquestes deficiències i construir una institució més sòlida, vertebrada i plural, amb uns sistemes de gestió, de control i d'avaluació de qualitat.

PERICO PASTOR, ARTISTA
 "No pot exposar alhora Boltanski i la figuració local"

El que queda clar que no pot ser és el

riositat per aprendre, gaudir i pensar. Ha de ser actiu i proactiu a l'hora de generar connexions i nous formats per vincular l'art amb les ciències humanes i socials, el disseny i la ciència a través d'exposicions i activitats dins i fora del museu. Ha d'establir complicitats a la ciutat, nacionalment i internacionalment, i fomentar el flux d'artistes i curadors. Ha de reactivar la col·lecció. Ha de ser obert, més visible, i àgil, i transparent en la gestió. Ha de recuperar el prestigi i, alhora, renovar-se i innovar.

CARLOS PAZOS, ARTISTA
 "Ha d'interessar el públic jove"

El director, pressuposem que elegit pels seus mèrits, de manera real i no amb dit enguantat, ha de treballar 25 hores al dia, estar pendent de tot el que passa a casa seva. Ha de formar un equip valent, ben preparat intel·lectualment i amb ganes d'interessar el possible públic jove, cada vegada menys atret per l'art plàstic. Em diran partidista, i ho sóc. Quan Manolo Borja era al capdavant, el Macba es va acostar bastant al que, segons la meua opinió, hauria de ser. Sentia curiositat